

Gemeente Heerde

2020

Bosvisie

→ www.heerde.nl

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Natuur	3
3.	Recreatie	4
4.	Toezicht	5
5.	Bosbeheer	6
6.	Faunabeheer	6
7.	Communicatie	7
8.	Tot slot	7

1. Inleiding

Als eigenaar van een aanzienlijk bos-en natuurgebied op de Veluwe legt de gemeente Heerde in dit visiedocument vast welke functie ons bos-en natuurgebied heeft en hoe wij onze gemeentelijke rol zien voor dit gebied.

We zijn trots op dit prachtige gebied. Het draagt bij aan de kwaliteit van onze leefomgeving. Ons bos maakt deel uit van het internationaal beschermde gebied De Veluwe. Een groot deel valt onder het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en onder de Europese wet Natura 2000.

De aanwijzing als Natura2000 gebied laat zien hoe belangrijk de Veluwe is. Ook de gemeentebossen van Heerde dragen daar aan bij. De provincie heeft voor dit gehele Natura2000 gebied het Beheerplan Natura2000 Veluwe vastgesteld. Dit beheerplan is leidend voor het behouden en ontwikkelen van aangewezen leefgebieden en soorten en daarnaast richtinggevend voor het verlenen van vergunningen voor ontwikkelingen en gebruik in het gebied. In ons bosgebied ligt het accent op het versterken van de kwaliteit van het heidelandschap en het vergroten van de interne samenhang tussen bos- en heidelandschap. Wat betreft behoud en ontwikkelen van soorten gaat het om zwarte specht, nachtzwaluw, duinpieper, boomleeuwerik en roodborsttapuit.

In dit gebied willen we als gemeente de functies natuur, recreatie en bosbeheer goed op elkaar afstemmen en een goede balans zoeken tussen ecologie en de inkomsten die het bos oplevert zowel in kwalitatieve zin (beleving) als in kwantitatieve zin (geld). De gemeente is eigenaar van 524 hectare bos- en heidegronden, waarvan een deel verpacht wordt aan defensie. Het verpachten van gemeentelijke bosgrond vormt, naast de opbrengst van het hout dat het bos uit zichzelf produceert en jachtrecht, een inkomstenbron voor de gemeente.

2. Natuur

Het meeste bos op de Veluwe is rond de 19^e eeuw aangeplant in het kader van werkverschaffing. Zo ook de gemeentebossen van Heerde. Inmiddels hebben wij het gevoel dat er sprake is van een natuurlijk bosgebied. We hechten aan diversiteit in ons bosgebied. Er moet een gezonde balans zijn tussen bospercelen die een meer natuurlijk karakter hebben, percelen die meer een parkachtig karakter hebben en percelen die in het verleden zijn aangeplant om hoogwaardig hout te oogsten. We zijn het nu op een natuurlijke manier aan het beheren. Ook het oorspronkelijke houtproductiebos krijgt in de loop van de jaren een natuurlijker aanzien. In 1972 was er forse stormschade en zijn grote delen van het bos herbeplant. Ook deze herplant wordt geleidelijk natuurlijker van karakter.

Ons bos- en heidegebied heeft een ecologische functie en herbergt een schat aan biodiversiteit. Het is een ecosysteem, met een grote verscheidenheid aan planten en dieren. We zijn blij met de belangstelling van vrijwillige veldbiologen zoals de KNNV (Koninklijke Natuurhistorische Vereniging) en bieden hen de ruimte om onderzoek in bos en hei te verrichten. We nemen de adviezen die zij geven over de flora en fauna in ons bosgebied mee in onze overweging van uitvoeringsmaatregelen. We willen voorkomen dat specifieke cultuurelementen, zoals de sprengen, de vennen, poelen en bijzondere beplantingen uit ons bos verdwijnen. Dit betekent dat wij bij onze eigen activiteiten in het bos, maar ook bij de activiteiten die wij aan anderen toestaan verlangen dat deze specifieke cultuurelementen worden ontzien.

Binnen het bos-en natuurgebied van de gemeente Heerde nemen de Renderklippen een bijzondere plek in. Dit heidegebied van ca 123 ha is bijzonder geliefd om te wandelen en te fietsen. De schaapskudde is in het voorjaar met de jonge lammetjes een bijzondere trekpleister en in augustus trekt de bloeiende hei veel bezoekers. Het golvende landschap met zijn paraboolduinen is in vele opzichten interessant: landschappelijk, geomorfologisch, cultuurhistorisch en ecologisch. De opgave is om deze waarden door begrazing met een schaapskudde in stand te houden en verder te ontwikkelen. We hebben samen met de schaapherder in een vijfjarig onderhoudsprogramma vastgelegd hoe we toewerken naar een natuurlijker heidelandschap met geleidelijke overgangen naar bos en struwelen.

De heide is van oudsher in gebruik bij imkers om er bijenkasten te plaatsen. De heidehoning is een waardevol streekproduct dat goed past binnen Cittaslow. Het aantal geplaatste kasten groeide de laatste jaren extreem wat leidde tot overlast en klachten. Samen met de imkervereniging Heerde hebben we in 2017 daarom de spelregels aangescherpt. Per imker is nu een maximum van 15 kasten gesteld aan het aantal te plaatsen kasten. In samenwerking met de imkerverenigingen wijst de gemeente vooraf in het veld aan waar de kasten mogen staan. De imker krijgt schriftelijk toegewezen waar en onder welke voorwaarden kasten mogen worden geplaatst. Deze nieuwe spelregels worden door de imkers goed opgevolgd.

De natuur op de Veluwe is zeer gevoelig voor overmaat aan stikstof. De gevolgen daarvan zijn ook merkbaar in ons gebied. De stikstofovermaat leidt tot versnelde bosopslag op de hei. Langs de paden op de hei groeit als gevolg van de stikstofovermaat veel braam. Ook de hondenpoep draagt hier overigens aan bij. Door de overmaat aan stikstof verzuurt de bosbodem en ontstaat er kalkgebrek. Voor vogels en insecten is die kalk onmisbaar.

3. Recreatie

In de Visie gemeente Heerde 2025 is aangegeven, dat het contact met de natuur steeds belangrijker wordt, bijvoorbeeld in de vorm van ecotoerisme, natuureducatie, wandelen en een actieve natuurbeleving. Ons gemeentebos biedt mogelijkheden om te genieten van de natuur en past daarom binnen de kwaliteit die we met ons Cittaslow keurmerk willen nastreven.

Voor de gemeente is ons bos - binnen de randvoorwaarden van wet- en regelgeving – dan ook allereerst een bos waar recreanten de natuur kunnen beleven. De infrastructuur voor faunabeheer is gericht op deze beleving en ook bij het oogsten van hout houden we rekening met deze beleving. In onze bossen kan actieve recreatie en outdoorsport beoefend worden. Activiteiten in dit kader worden afgewogen tegen de “nee, tenzij benadering” die bedoeld is om het leefgebied voor planten en dieren te behouden en waar mogelijk te versterken. Door het gebied te zoneren in drukke en rustige gebieden kan kwetsbare natuur worden ontlast. Dit gebeurt met een goede infrastructuur voor wandelaars, fietsers en ruiters. We sluiten met deze zonering aan op het recreatiezoneringsplan dat de provincie voor de hele Veluwe ontwikkelt. Met een betere afstemming tussen natuur en recreatie kunnen de Natura2000 doelen worden behaald en wordt ruimte geboden aan diverse vormen van recreatie en natuurbeleving. De gemeente participeert in dit proces, waarbij de inzet van de gemeente is om het gebied zoveel mogelijk toegankelijk te houden voor het publiek.

Het bos is opengesteld voor het publiek op wegen en paden. Buiten wegen en paden is de toegang niet toegestaan in verband met rust voor de dieren. Op een paar plekken hebben we echter percelen bos aangewezen waar kinderen – mits onder toezicht van een volwassene – vrij door het bos kunnen struinen, over omgevallen boomstammen kunnen klimmen en takken kunnen verzamelen voor het maken van een hut. Een van deze locaties sluit aan op het kabouterpad. Samen met Visit

Heerde kijken we hoe we ook op andere manieren het kabouterpad aantrekkelijker kunnen maken, met name voor de kleinsten.

Jaarlijks wordt door de Noordgouw op de Renderklippen een survivalrun georganiseerd voor de jeugd die niet alleen door leerlingen van de Noordgouw maar ook door leerlingen van diverse basisscholen uit de omgeving wordt afgelegd. Jaarlijks doen hier meer dan 500 leerlingen aan mee.

Met ingang van 27 november 2019 zijn de nieuwe regels voor het uitlaten van honden op de Renderklippen ingegaan. Het gebied is ingedeeld in drie sectoren en in elk van de sectoren geldt één van de volgende regels:

- Honden toegestaan als ze zijn aangelijnd.
- Maximaal drie honden per persoon, aanlijning is niet verplicht. Voorwaarde is wel dat loslopende honden geen overlast veroorzaken en direct onder commando staan.
- Honden niet toegestaan.

In het gebied staan borden die aangeven welke regel geldt. Het aanlijngedod geldt niet voor de honden van de schapsherder.

Met de regiobrandweer hebben wij afspraken gemaakt hoe brandveiligheid en natuurbrandpreventie kan worden geborgd. Veluwebreed is er een compartimentering vastgelegd: een indeling in bosgebieden waar eventuele natuurbrand in kan worden ingesloten. In de bossen van Heerde liggen enkele van zulke compartimenten. Op de grens tussen deze compartimenten bestaat de beplanting uit loofhout of Douglas en nadrukkelijk niet uit grove den. Hierop wordt actief beheerd.

Een recreatiebos brengt wel regulier onderhoud aan de (fiets)padenstructuur, wegen, routeaanwijzingen, informatieborden, banken en tafels met zich mee.

Jaarlijks wordt een werkplan gemaakt voor het beheer van deze voorzieningen, waarbij zo veel mogelijk gebruik wordt gemaakt van hergebruikte grondstoffen, met een duurzaam karakter.

In onze (fiets)padenstructuur kan de kwaliteit en inrichting overigens verschillen. Het ene pad is meer gericht op avontuur dan het andere. Uitgangspunt daarbij is wel dat fietspaden en wegen berijdbaar zijn en de wandelpaden, ook de slingerpaden, toegankelijk. Brandgangen maken deel uit van het ruiterspadenstelsel en worden door het intensieve gebruik op deze manier open gehouden. In verband met de zorgplicht is het verwijderen van dood hout uit laanbeplanting een vereiste.

Voor het openstellen van het gebied voor recreanten ontvangen wij van de provincie jaarlijks een openstellingsbijdrage.

4. Toezicht

De bosbeheerder van de gemeente is tevens gastvrouw. Zij geeft voorlichting over de betekenis van het gebied, de waarden vanuit natuur, cultuurhistorie en landschap en uitleg over uitgevoerde maatregelen. Er wordt geluisterd naar klachten van het publiek en naar oplossingen gezocht voor knelpunten. Het gastheerschap kan ook door andere partijen dan de gemeente worden uitgevoerd. De activiteiten van de Stichting Schaapskooi zijn daarvan een mooi voorbeeld, maar ook andere vrijwilligersorganisaties zoals de KNNV krijgen de ruimte om, in overleg met de bosbeheerder, informatie en voorlichting te geven over de flora en fauna in het gebied en educatieve activiteiten te organiseren in ons bos.

Wij gaan er van uit, dat recreanten op gepaste wijze van ons grondgebied gebruik maken. Tegelijkertijd vinden we dat van toezicht en handhaving een preventieve werking uit gaat. Het blijkt

soms nodig om de afspraken die in ons bosgebied gelden, te handhaven. Uitgangspunt daarbij is dat de gebruikers van het bos allereerst geïnformeerd worden over nut en noodzaak van de regels. Het opmaken van een proces verbaal is een uiterst middel. De bosbeheerder beschikt echter in de rol als gastvrouw bewust niet over attributen die de rol van handhaver benadrukken. Om adequaat te kunnen handhaven is het van belang dat de openstellingsregels goed zichtbaar zijn aangebracht op wegen en paden.

5. Bosbeheer

Ons bos bestaat uit loof- en naaldbomen en heeft een houtproducerend vermogen. Jaarlijks groeit er gemiddeld 2500 m³ hout bij. Naaldbomen komen niet van nature voor in Nederland maar juist op de Veluwe zijn ze aangeplant om zandverstuiving op een natuurlijke manier tegen te gaan. De laatste jaren is er veel aandacht voor het wateropnemend vermogen van loofbomen. Door gericht ons bos uit te dunnen kunnen we sturen in de structuur en de samenstelling van het bos. Daardoor wordt het bos ouder, ontstaan er meer afwisseling tussen loof- en naaldbos, open en dicht bos en jong en oud bos. We oogsten per jaar maximaal deze bijgroei van 2500 m³. Daardoor blijft de houtvoorraad van ons bos op peil. De houtoogst vindt in principe alleen plaatsvindt in de vorm van dunningen, calamiteiten als droogteschade en windworp daargelaten. De houtinkomsten investeren we in beheer en onderhoud van het bos en de recreatieve voorzieningen.

Het bos is opgedeeld in vijf dunningsblokken. Elk jaar wordt de houtoogst in een van deze dunningsblokken geconcentreerd. Dit komt de rust en harmonie in de overige blokken ten goede. Dit wordt meegenomen in het jaarlijkse werkplan. We zien verspreid door het bos goede voorbeelden van natuurlijke bosverjonging. Daarom is bosaanplant niet nodig.

Bij het uitvoeren van de oogst wordt gewerkt volgens de Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer. Er wordt niet gewerkt tijdens het broedseizoen.

6. Faunabeheer

Wij achten faunabeheer nodig in verband met verkeersveiligheid, overlast en schade aan landbouw en natuur. Met ons faunabeheer sluiten we aan op het Faunabeheerplan Veluwe 2019-2025 dat door de provincie in 2018 is vastgesteld. Dit Faunabeheerplan is een uitvloeisel van de Wet Natuurbescherming. De Faunabeheereenheid draagt zorg voor de uitvoering van dit Faunabeheerplan. In de Faunabeheereenheid zijn alle grondeigenaren vertegenwoordigd, zo ook de gemeenten. De Faunabeheereenheid is onderverdeeld in wildbeheereenheden. De gemeentebossen vallen in het werkgebied van de wildbeheereenheid Noordoost Veluwe. Het Faunabeheerplan geeft doelstanden voor de verschillende soorten grofwild. Voor de provincie is hard uitgangspunt dat deze doelstanden worden gerealiseerd. De doelstanden zijn gebaseerd op drie factoren: het beschikbare voedselaanbod, de verkeersveiligheid en het beperken van schade aan omliggende landbouw.

Bij te grote graasdruk van met grote hoefdieren komt de bosverjonging in het gedrang. Dit is op diverse locaties op de Veluwe aan de orde, De Faunabeheereenheid Gelderland wil de komende 6 jaar de invloed van de graasdruk op de bosverjonging Veluwebreed monitoren. Wij werken daar aan mee.

De gemeente kiest voor het faunabeheer, zoals dat in het faunabeheerplan Veluwe is vastgelegd en heeft het jachthouderschap onder voorwaarden verhuurd.

Verhuur van het jachtrecht vindt plaats voor een wettelijke vastgestelde periode van zes jaar. Over het beheer en onderhoud van de wildakkers, drinkplaatsen en hoogzitten hebben wij in de jachthuurovereenkomst afspraken gemaakt.

De gemeente heeft de verplichting om grofwild, dassen en vossen die aangereden zijn of anderszins verongelukt zijn op de bij ons in eigendom, beheer en onderhoud zijnde wegen, snel te verwijderen. Daarvoor hebben wij een overeenkomst voor onbepaalde tijd met Stichting Groennetwerk. De gemeente betaalt hiervoor per aangereden of verongelukt wild een verreken tarief. Bij een wildaanrijding roept de meldkamer van de politie het Groennetwerk op.

7. Communicatie

Natuur is van groot belang voor onze samenleving. De Renderklippen trekt op mooie zondagen grote aantallen bezoekers. We vinden het belangrijk om mensen in contact te brengen met ons mooie gebied. Op onze gemeentepagina plaatsen we berichten voor onze bezoekers, zoals bijvoorbeeld over de nieuwe regels voor het hondenloopgebied, de nieuwe regels voor het plaatsen van bijenkasten etc. Onze boswachter geeft met regelmaat lezingen over de natuur en het beheer daarvan en is beschikbaar om excursies te geven. We willen ons samen met scholen inspannen om kinderen de liefde voor buiten en de natuur bij te brengen.

8. Tot slot

Ons bos is geen last maar een lust. Het is een natuurlijk kapitaal, dat wij koesteren. Met deze actualisatie van de bosvisie verwachten wij dat er een goed evenwicht is tussen de verschillende functies van het bos.